

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn tel 668 1242 faks 668 1240 e-post eki@ki.ee

**Illegaalsete tubakatoodete
tarbimine ja kaubandus Eestis
(elanike hinnangute alusel)**

Tallinn
Aprill 2008

Aruande koostaja: Evelin Ahermaa

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 668 1242

e-mail: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunkturiinstituut

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Eesti elanike suitsetamisharjumused	4
1.1. Suitsetamise levik Eestis	4
1.2. Legaalsete sigarettide eelistamise põhjused	5
1.3. Sigarettide hankimine välismaalt	7
2. Elanike eksperthinnangud sigarettide illegaalse kaubanduse kohta.....	9
3. Illegaalsete sigarettide isiklik tarbimine.....	11
3.1. Illegaalsete sigarettide kättesaadavus.....	11
3.2. Illegaalsete sigarettide tarbimine.....	13
3.3. Sigarettide illegaalse kaubanduse piiramise meetmed	16
4. Illegaalsete sigarettide osakaal sigaretiturul.....	18
Kokkuvõte	20
Lisad	
Lisa 1. Küsitlustulemuste protsentjaotused.....	21
Lisa 2. Küsitlustulemuste protsentjaotused sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes	25
Lisa 2.1. Elanike suitsetamisharjumused	25
Lisa 2.2. Illegaalsete sigarettide ostmise 2007. aastal	26
Lisa 2.3. Pidevalt tegutseva illegaalsete sigarettide müügikoha/ müüja teadmine	27
Lisa 3. Küsitletud kogumi iseloomustus	28

SISSEJUHATUS

Aktiisimaksu rakendamise ja sellest tuleneva kõrgema hinna kaudu püüavad arenenud riigid tubakatoodete tarbimist vähendada ning aktiisitulul arvel korvata ka teatud määral tarbimisest tekitatud kahjusid. Legaalsete tubakatoodete kõrgem hind ahvatleb aga omakorda salakaubitsejaid, kes püüavad teenida kasumit odavama kauba pakkumisega, tasumata riigimakse. Eestis aktiveerus sigarettide illegaalne kaubandus 1990ndate lõpus ning on olnud probleemiks käesoleva ajani, mõjutades oluliselt sigaretiturgu ning vähendades maksulaekumisi.

Eesti Konjunkturiinstituut (EKI) on tegelenud tubakaturu uuringutega alates 1998. aastast. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimusel on antud töö raames uuritud sigarettide illegaalse kaubanduse problemaatikat. Kuna sigaretid moodustavad Eestis tubakatoodete tarbimises valdava osa ning muude tubakatoodete (nt sigarid, sigarillod, suitsetamistubakas jne) tarbimine pole olulise tähtsusega, siis on käesolevas töös analüüsitud sigarettide kaubandust ja tarbimist. Töö eesmärgiks on välja selgitada illegaalsete sigarettide osakaal sigarettide kogukaubanduses ning illegaalse kaubanduse poolt riigile tekitatud eeldatav maksutulukaotus.

Illegaalsete sigarettidena on töös käsitletud sigarette, millede ostmisel ja tarbimisel elanik teadis, et need olid müüdud seadusevastaselt ning neilt polnud makstud nõutavaid riigimakse, samuti sigarette, mis toodi suitsetajatele välismaalt (suitsetaja tellimusel raha eest).

Töö on jaotatud neljaks peatükiks:

1. ülevaade suitsetamise levikust, legaalsete sigarettide eelistamisest ning sigarettide hankimisest välismaalt;
2. küsitlute ekspertarvamused sigarettide illegaalse kaubanduse kohta;
3. illegaalsete sigarettide suitsetajate isiklikud kokkupuuted salasigaretidega;
4. koondülevaade illegaalsete sigarettide osakaalust sigaretiturul ning hinnang riigi maksutulukaotusele.

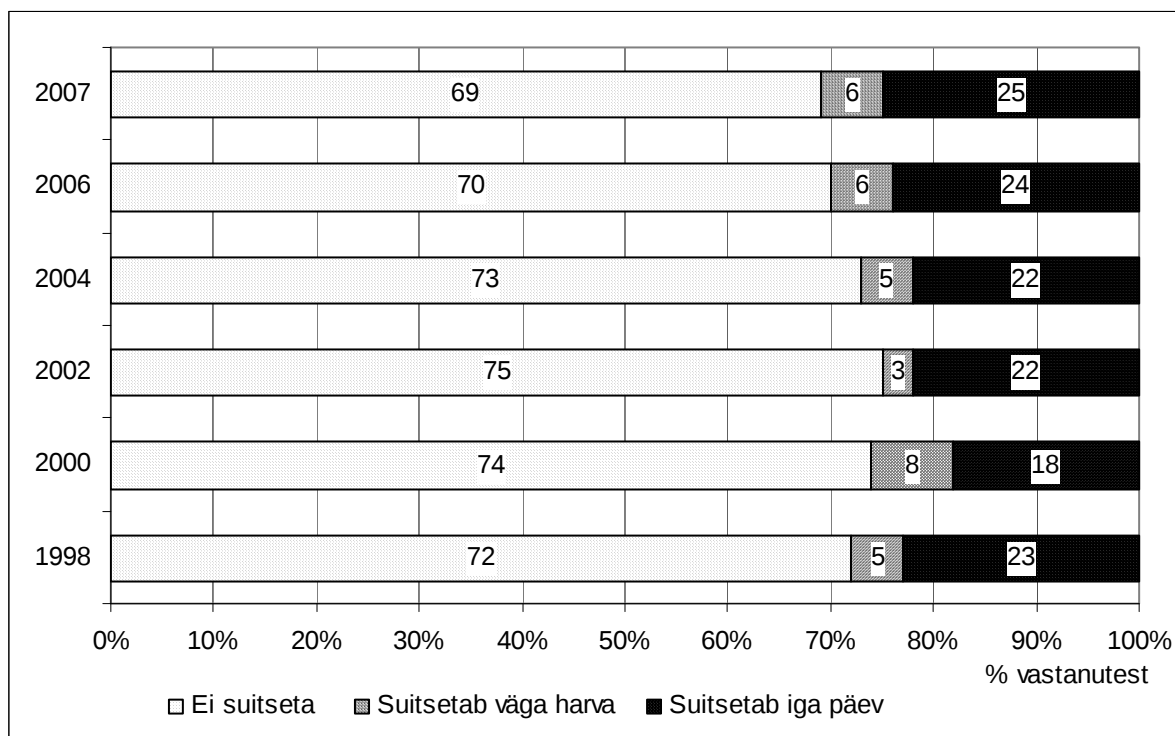
Analüüsi tulemused kajastavad 2007. aasta olukorda ning muutusi perioodil 1998-2007. Küsitlustulemuste üldjaotused on toodud lisas 1 ning sotsiaal-demograafiliste gruppide lõikes lisas 2. Küsitletud kogumi iseloomustus on esitatud lisas 3.

1. EESTI ELANIKE SUITSETAMISHARJUMUSED

1.1. Suitsetamise levik Eestis

Suitsetamisharjumuste uurimisel on arvesse võetud nii legaalse kui illegaalse sigarettide tarbimist ning uuring põhineb 18-74 aastaste hinnangutel. Uuritud on suitsetajate osakaalu ning suitsetamise sagedust, st kas tegemist on igapäevase suitsetamisega või suitsetatakse harvemini. Tulemusi on võrreldud EKI varasemate uurimuste andmetega, neist esimene viidi läbi 1979. aastal.

Täiskasvanud elanikkonnast suitsetas 2007. aastal 31% (seejuures oli igapäeva-suitsetajaid 25% ja harvem suitsetajaid 6%), võrreldes 2006. aastaga pole muutusi aset leidnud. Pikema perioodi võrdlus näitab, et kui 1990ndate lõpus oli suitsetajate osakaaluks 28%, siis 2000ndate alguses see mõnevõrra vähenes, hakates aga aastatel 2003-2004 taas tõusma (vt joonis 1.1). Igapäeva-suitsetajad märkisid küsitlusel ka kogused, kui palju sigarette nad keskmiselt päevas suitsetavad, tulemustest järeldus, et keskmine igapäeva-suitsetaja poolt tarbitav kogus on nende endi hinnangul 15 sigaretti päevas¹. Need, kes suitsetavad vahetevahel, teevad seda enamasti mõnel üritusel või konkreetses seltskonnas ning seega ei tarbi sigarette iga päev.

Joonis 1.1. Suitsetamise levik Eestis

¹ Antud kogus on tarbijate poolt alahinnatud, mida näitavad sigarettide müügiandmed (vt 4. ptk).

Sarnaselt varasematele aastatele on suitsetamise ja vanuse vahel järgmine seos: mida noorem on elanikkond, seda suurem on suitsetajate osakaal. Samas on alla 30-aastaste hulgas teistest vanusegruppidest enam neid, kes ei suitseta iga päev, vaid harvem. Hariduse järgi on suitsetajaid kõige vähem kõrgharidusega elanike hulgas (17%), samas alg- või põhiharidusega elanike seas on suitsetajaid 45%. Regionaalselt on suitsetajaid enim Kirde-Eesti ning Põhja-Eesti inimeste seas. Keskmisest enam on suitsetajaid ka väiksema sissetulekuga elanike hulgas. Täiendavalt on sotsiaal-demograafiliste tegurite lõikes elanike suitsetamisharjumused esitatud lisas 2.1.

Meeste ja naiste lõikes saab suitsetajate osakaalu kohta teha võrdlusi lisaks viimastele aastatele ka 1970ndate, 1980ndate ning 1990ndate lõpuga, mil EKI viis läbi vastavad uuringud. Tabelis 1.1 toodud tulemustest on näha, et 1979. ja 1989. aastal suitsetas Eestis kolmandik täiskasvanutest, seejuures peaaegu iga teine mees ning peaaegu iga viies naine. 1970ndate ja 1980ndate lõpuga võrreldes on suitsetamine vähenenud meeste seas ning kasvanud naiste hulgas.

Tabel 1.1. Suitsetajate osakaal soo järgi (% vastanutest)

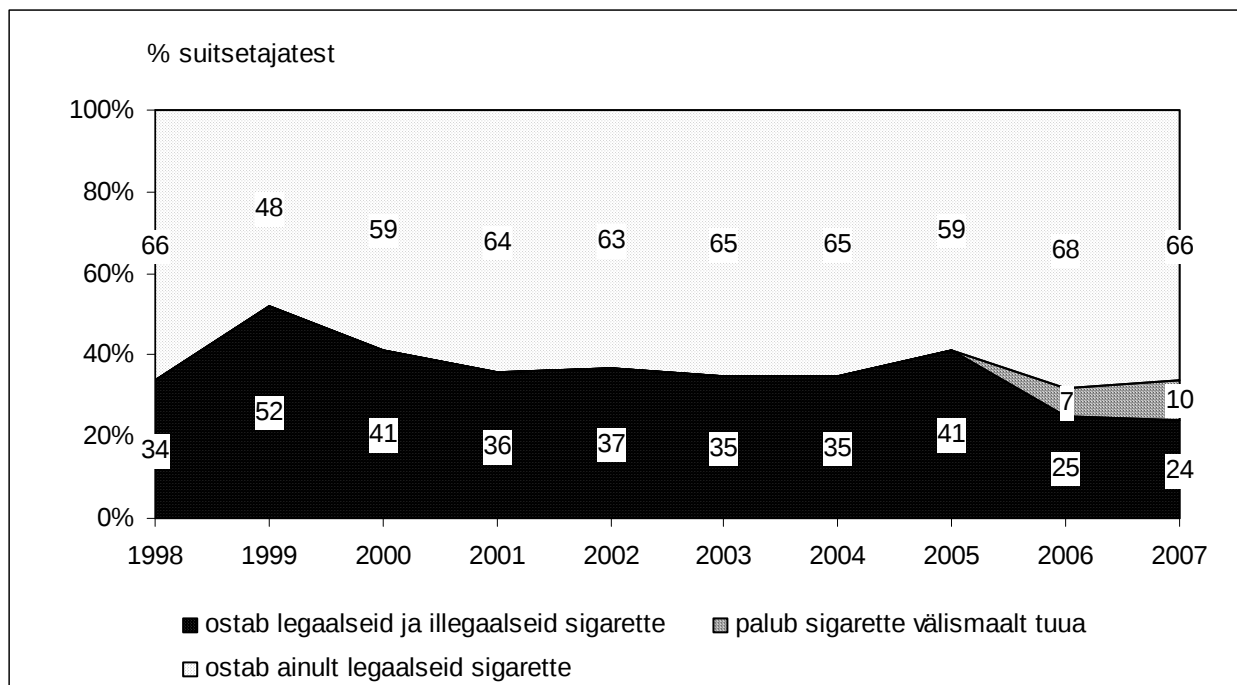
	1979	1989	1999	2003	2004	2005	2006	2007
Mehed	49	48	38	40	38	37	38	40
Naised	18	19	20	23	21	21	22	22
Keskmiselt	34	34	29	30	27	27	30	31

1.2. Legaalse sigarettide eelistamise põhjused

Sigarettide ostmisel eelistab enamus suitsetajatest legaalseid sigarette, kuid suur osa suitsetajaid teeb mõnikord või pidevalt valiku ka illegaalsete sigarettide kasuks. Käesolevas alapeatükis leiab käsitlemist legaalse sigarettide eelistamine ning selle põhjused, illegaalsete sigarettide ostmise põhjused on toodud alapeatükis 3.2.

Ainult legaalseid sigarette ostis 2007. aastal enda hinnangul 76% suitsetajatest, samasugune olukord oli ka 2006. aastal. Legaalse sigarettide eelistajaid on enim suurema sissetulekuga ning kõrgharidusega suitsetajate hulgas, samuti tallinlaste, naiste ja eestlaste seas (täiendavalt vt lisa 2.2). Kui võrrelda eelistuste muutumist ajas, siis jooniselt 1.2 nähtub, et legaalse sigarettide eelistajaid oli oluliselt vähem 1990ndate lõpus, mil iga teine suitsetaja ostis ka illegaalseid sigarette. 2000ndatel on legaalseid sigarette hakatud rohkem eelistama ning peale Eesti liitumist Euroopa Liiduga muutus olukord ka piirikaubanduse osas. Euroopa Liidu liikmesriikidest võib vähemalt 18 aasta vanune reisija tuua isiklikuks tarbimiseks maksuvabalt kuni 800 sigaretti päevas, väljastpoolt Euroopa Liitu kuni 200 sigaretti. Seda võimalust on kasutatud naaberriikidest sigarettide hankimisel, kuna Lätis ja Venemaal on sigarettide hinnatase olnud

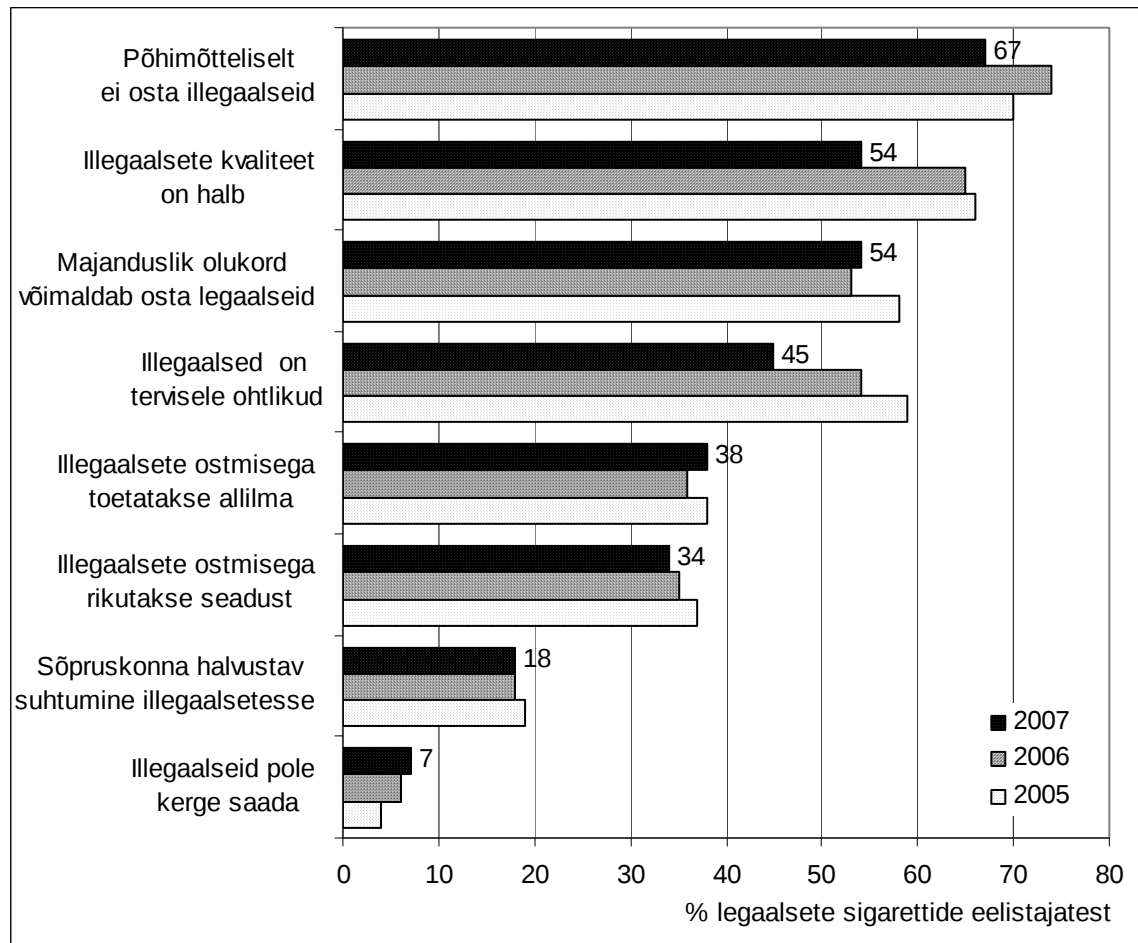
Eesti omast madalam. EKI viis 2006. aastast metoodikasse sisse muudatuse, nimelt hakati eraldi uurima ka sigarettide välismaalt hankimist. Viimast saab ühelt poolt liigitada legaalseks tegevuseks (juhul kui suitsetaja toob endale sigarette isiklikuks tarbeks lubatud koguses), teiselt poolt on aga tegemist illegaalse kaubandusega (juhul kui suitsetajale toob sigarette üle piiri keegi teine ja müüb need talle Eestis). Selliseid suitsetajaid oli 2007. aastal 10%, kes enda hinnangul illegaalseid sigarette ei ostanud, samas aga palusid kellelgi teisel endale sigarette raha eest välismaalt tuua. Võrreldes 2006. aastaga ei ole elanike teadlikkus kasvanud ning ei teadvustata, et taoline tegevus on ebaseaduslik. Välismaalt sigarette tellivate suitsetajate osakaal on vastupidi suurenenud 3%-punkti. Enda sellist ebaseaduslikku tegevust legaalseks hindavaid suitsetajaid on piirkondlikult enim Kirde-Eestis. Sigarettide hankimise kohta välismaalt on eraldi analüüs toodud alapeatükis 1.3.

Joonis 1.2. Legaalse ja illegaalse sigaretti vahel valiku tegemine

Legaalseid sigarette eelistavad suitsetajad märkisid küsitlusel oma eelistuste peamise põhjusena (vt joonis 1.3), et salakaupa ei soovi nad osta põhimõtteliselt (märkisid eelkõige alla 30-aastased). See oli peamiseks põhjuseks ka 2006. ja 2005. aastal. Oluliseks põhjuseks on jätkuvalt ka arvamus, et salasigarette kvaliteet on halb. Salasigarette peetakse tervisele ohtlikuks, seega hinnatakse legaalse sigaretti usaldusväärsemaks ning rohkem kontrollitumaks (ehkki osa illegaalselt müüdavaid sigarette on seaduslikult ja kontrollitult toodetud, kuid illegaalselt müüdud). Samas hinnati 2007. aastal halba kvaliteeti ja ohtu tervisele vähem tähtsaks kui varasemalt. Pooled legaalse sigaretti suitsetajad märkisid, et nende majanduslik olukord võimaldab osta seaduslikku kaupa ning see on nende jaoks väga oluline põhjus. Kolmandik legaalse sigaretti eelistajatest ei soovi illegaalset kaupa osta, et mitte

rikkuda seadusi ning toetada allilma. Sarnaselt varasematele aastatele nimetati vähem oluliste põhjustena sõpruskonna halvustavat suhtumist illegaalsete sigarettide tarbimisse ning salasigarettide rasket kättesaadavust.

Joonis 1.3. Legaalsete sigarettide eelistamise põhjused

1.3. Sigarettide hankimine välismaalt

Sigaretituru uurimismetoodikasse viis EKI 2006. aastast sisse muudatuse, et selgitada välja, mil määral on sigarettide tarbimine mõjutatud nende hankimisest välismaalt. Selleks uuriti suitsetajate käest, kas nad ostavad sigarette endale tagavaraks, kas sigarette muretsetakse välismaalt ning kui suure osa tarbimisest moodustavad välismaalt pärit sigaretid.

Küsitlustulemustest selgus, et igal viiendal suitsetajal on pidevalt olemas sigarettide tagavara ning 41% suitsetajatest muretseb sigarette mõnikord varuks. Võrreldes 2006. aastaga, on varumine mõnevõrra suurenenud, 2006. aastal oli sigarette pidevalt varuks 21%-l ning vahetevahel varuks 34%-l suitsetajatel. Kui keskmiselt iga viies suitsetaja omab pidevalt

tagavara, siis Kirde-Eesti suitsetajate seas on antud näitaja kaks korda kõrgem. Teiste sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes on pidevalt sigarette varuks ostvate suitsetajate osakaal suurem üle 50-aastaste ning mitte-eestlaste seas.

Välismaalt oli endale 2007. aasta jooksul ise sigarette ostnud 27% suitsetajatest ning 23% palus neid endale tuua (2006. a vastavalt 24% ja 20% suitsetajatest). Välismaalt sigarettide hankimine on rohkem levinud mitte-eestlaste seas. Regionaalselt eristub Kirde-Eesti, kus suitsetajate hulgas on nii ise välismaalt sigarettide toomine kui nende tellimine teiste kaudu väga levinud: 37% suitsetajatest ostis endale ise ning 47% suitsetajatest palus teistel tuua. Sigarettide välismaalt tellimine on samuti väga levinud madalama sissetulekuga suitsetajate hulgas: iga teine suitsetaja, kelle peres oli netosissetulek pereliikme kohta kuus alla 2001 krooni, palus endale tuua sigarette.

Kuna sigarettide hinnatase on Lätis ja Venemaal olnud odavam kui Eestis, siis on need välismaalt sigarettide hankimisel olnud peamisteks sihtriikideks. Korrelatsioonis sellega, et kõige aktiivsemalt muretsevad endale välismaalt sigarette Kirde-Eesti elanikud, on peamiseks sigarettide välismaalt hankimise kohaks Venemaa (vt tabel 1.2). Peale Venemaa ja Läti on 30% suitsetajaid ise ostnud sigarette ka teistest riikidest, kuid seda peamiselt väikses koguses turismi-või ärireisil viibides.

Tabel 1.2. Välismaalt sigarettide hankimise eelistused riikide osas

	% suitsetajatest, kes on ise välismaalt ostnud		% suitsetajatest, kes on palunud välismaalt tuua	
	2006	2007	2006	2007
Venemaa	41	44	68	71
Läti	29	26	27	24
Muud riigid	30	30	5	5
Kokku	100	100	100	100

Välismaalt sigarette hankivate suitsetajate 2007. aasta novembrikuu sigarettide kogutarbimisest moodustasid nende endi hinnangul välismaalt toodud sigaretid keskmiselt 41%. Seega, kui eeldada, et novembri tarbimine peegeldas tavapärast kuutarbimist, võib antud näitajat laiendada kogu aastale ning järeldada, et 2007. aastal moodustasid välisriikidest toodud sigaretid kõigi Eesti suitsetajate sigarettide kogutarbimisest keskmiselt 16% (2006. a 14%). Seejuures need suitsetajad, kes Eesti kaubandusvõrgust sigarette üldjuhul ei osta, on küsitluse järgi endale sigarette hankinud eranditult Venemaalt või Lätist.

2. ELANIKE EKSPERTHINNANGUD SIGARETTIDE ILLEGAALSE KAUBANDUSE KOHTA

Üheks võimaluseks illegaalse tubakaturu uurimisel on elanike eksperthinnangute kasutamine. Viimased sisaldavad infot, mis põhineb igapäevasest elust kogunenud tähelepanekutel uuritava probleemi kohta. Antud peatükis on analüüsitud eksperthinnanguid illegaalsete sigarettide ostjate, tarbimise, müügi- ning infokanalite kohta.

Peamiselt saavad elanikud illegaalse kaubanduse kohta informatsiooni oma suhtlusringkonna käest (vt tabel 2.1), teisel kohal on meediakanalid nagu TV, raadio, ajalehed, ajakirjad ning Internet. Vähem saadakse informatsiooni läbi enda kogemuse (nt illegaalseid sigarette ostes või müümist-ostmist pealt nähes). Võrreldes 2006. aastaga, märkisid elanikud infoallikana vähem nii isiklikku kogemust kui meediat. Enda kogemus ja tutvusring on keskmisest rohkem infoallikateks väiksema sissetulekuga inimestele ning mitte-eestlastele, meedia aga suurema sissetulekuga elanikele, kõrgharidusega inimestele, alla 30-aastastele ning eestlastele. Lisaks saab olulise piirkondliku erinevusena välja tuua, et keskmisest kaks korda enam on isiklik kogemus infoallikaks Kirde-Eesti elanikele.

Tabel 2.1. Elanike infoallikad sigarettide illegaalse kaubanduse kohta
(% vastanutest, märgitud mitu vastust)

	2004	2005	2006	2007
Sugulased, sõbrad, tuttavad	46	47	43	44
Meedia	31	44	40	35
Oma kogemus	18	12	27	20
Ei oska öelda	20	12	13	18

Järgnevalt on uuritud, kui paljusid salasigaretide ostjaid inimesed isiklikult tunnevad. Tabelis 2.2 toodud tulemustest nähtub, et 26% elanikest teab oma tutvusringkonnas olevat mõnesid ning 13% paljusid illegaalsete sigarettide ostjaid, ülejäänud ei tea ühtegi või neil puudub vastav info. Varasemate aastatega võrreldes teavad elanikud enda tutvavate seas olevat vähem illegaalsete sigarettide ostjaid. Sotsiaal-demograafilised erinevused sarnanevad eelnevalt kirjeldatud suhtlusringkonnalt info saamise omadega. Oma tutvusringkonna hulgas teavad salasigaretide ostjaid enim olevat madalama sissetulekuga inimesed, mitte-eestlased ning Kirde-Eesti elanikud.

Tabel 2.2. Illegaalse sigarettide ostjate teadmine (% vastanutest)

	2004	2005	2006	2007
Teab paljusid	15	16	15	13
Teab mõnesid	32	34	30	26
Ei tea kedagi	38	34	42	46
Ei oska öelda	15	16	13	15
Kokku	100	100	100	100

Jätkuvalt on elanike hinnangul kõige levinumateks salasigaretide müügikohtadeks turud, käest kätte müük tänavatel ning kauplemine müüja kodus (märkis vastavalt 55%, 54% ja 48% vastanutest). Isiklikult teadis pidevalt tegutsevat illegaalse sigarettide müügikohta või müüjat iga viies vastanu, mida on vähem kui varasematel aastatel (2006. aastal teadis selliseid müügikohti neljandik ning 2005. ja 2004. aastal peaaegu kolmandik elanikest). Piirkondlikult on elanikud salasigaretide müügikohtadega kõige rohkem kursis Kirde-Eestis, kus pidevalt tegutsevaid müügikohti teadis 41% vastanutest (täiendavalt vt lisa 2.3).

Küsitlusel uuriti ka elanike arvamust illegaalse sigarettide osa kohta sigarettide üldises tarbimises. Kui 1990ndate lõpus oli elanike hinnangul salasigaretide osakaal sigarettide üldises tarbimises keskmiselt ligi 40%, siis 2007. aastaks oli antud näitaja vähenenud 30%-ni (vt tabel 2.3). Seega elanike eksperthinnangu kohaselt iseloomustab sigarettide illegaalset kaubandust Eestis langustrend.

Tabel 2.3. Illegaalse sigarettide tarbimise osakaal üldises sigarettide tarbimises (elanike eksperthinnangute keskmine)

1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
38%	39%	37%	34%	32%	34%	32%	33%	30%

Illegaalse sigarettide leviku ja tarbimise kohta kokkuvõtvate järelduste tegemiseks on vaja elanike eksperthinnanguid võrrelda inimeste hinnangutega iseenda tarbimiskäitumise kohta. Viimastele on keskendunud 3. peatükis.

3. ILLEGAALSETE SIGARETTIDE ISIKLIK TARBIMINE

Illegaalsete sigarettide kaubanduse ja tarbimise trendide analüüsimisel saab eksperthinnangute kõrval kasutada ka elanike hinnanguid enda tarbimiskäitumise kohta, mis tuginevad isiklikele kokkupuudetele illegaalsete toodetega.

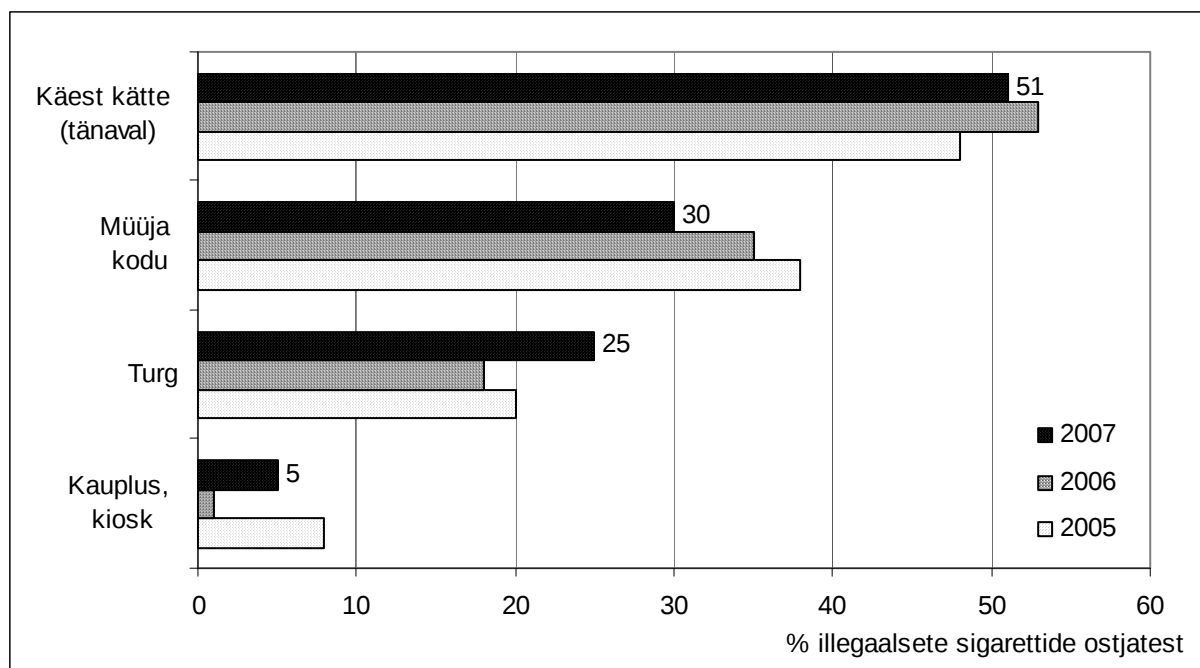
3.1. Illegaalsete sigarettide kättesaadavus

Illegaalsete sigarettide müüki mõjutab ühe tegurina nende kättesaadavus. Küsitlusel hindasid illegaalsete sigarettide ostjad kättesaadavust oma kogemuse põhjal: kas ja kuidas on nende elukohas kättesaadavus muutunud. Tulemustest järeldub (vt tabel 3.1), et valdava osa illegaalsete sigarettide ostjate jaoks jäi kättesaadavus 2007. aastal samaks, ülejäänute hinnangul muutus see pigem raskemaks (eelkõige väikelinnades). Ka pikema aegrea võrdlusest nähtub, et kättesaadavus on pigem raskemaks kui kergemaks muutunud.

Tabel 3.1. Illegaalsete sigarettide kättesaadavus aasta jooksul
(% illegaalsete sigarettide ostjatest)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Muutus kergemaks	12	9	10	12	6	10	13	14	4	3
Jäi samaks	27	50	52	50	54	55	61	49	60	63
Muutus raskemaks	24	16	29	33	32	25	17	30	20	21
Ei oska öelda	37	25	9	5	8	10	9	7	16	13
Kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Peamiselt müüdi illegaalseid sigarette käest kätte tänaval ning müüja kodus (vt joonis 3.1). Tänavamüüki nimetasid enim Põhja-Eesti ja Kirde-Eesti linnainimesed, müüja kodu Kirde-Eesti ja Kesk-Eesti elanikud ning turumüüki tallinlased. Võrreldes 2006. aastaga, vähenes ostukohana müüja kodu osatähtsus ning aktiveerus turumüük, käest kätte tänaval ostis salasisigarette jätkuvalt iga teine illegaalsete sigarettide ostja. Lisaks märkisid suitsetajad küsitlusel, et neil on võimalus osta salasisigarette ettetellimisel.

Joonis 3.1. Illegaalsete sigarettide ostukohad

Tabelis 3.2 esitatud pikemast aegreast järeldeb, et tänavamüük oli väga levinud ka 1990ndate lõpus, samuti oli ulatuslikult levinud turumüük. 2000ndatel nimetatud ostukohtade osatähtsus vähenes ning tõusutrendi näitas illegaalsete sigarettide müümine-ostmine müüja kodus. Illegaalsete sigarettide vahendust kioskite ja kaupluste kaudu on peale 1990ndate lõppu iseloomustanud langustrend.

Tabel 3.2. Illegaalsete sigarettide ostukohad (% illegaalsete sigarettide ostjatest)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Käest kätte (tänaval)	66	68	59	43	50	35	33	48	53	51
Müüja kodu	21	15	23	33	34	40	44	38	35	30
Turg	41	31	29	31	24	34	44	20	18	25
Kauplus, kiosk	24	13	7	13	8	2	4	8	1	5
Baar, restoran	3	3	1	0	2	0	1	3	0	2
Mujal	0	2	3	9	16	10	13	13	8	8

3.2. Illegaalsete sigarettide tarbimine

Illegaalsete sigarettide tarbimise peapõhjuseks on aastaid olnud legaalse sigarettidega võrreldes odavam hind, mis oli määravaks faktoriks ka 2007. aastal (enim märkisid väiksema sissetulekuga inimesed ning Kirde-Eesti elanikud). Tabelist 3.3 on näha, et see oli väga oluline 82%-le ning mõnevõrra oluline 14%-le illegaalsete sigarettide ostjatele. Mõnevõrra oluline on salasisigaretide ostjatele ka asjaolu, et nende kättesaadavus on kerge. Seda, et sigaretimark, mida soovitakse tarbida, pole legaalses kaubandusvõrgus saadaval, oli väga oluliseks põhjuseks igale viiendale ning mõnevõrra oluline samuti igale viiendale illegaalsete sigarettide ostjale (märkisid Venemaalt pärit sigarettide suitsetajad). Küsitluse andmetel ostetakse Eestis salasisigaretidest kõige enam järgmisi marke: *More*, *L&M*, *Bond*.

Tabel 3.3. Illegaalsete sigarettide ostmise põhjused 2007. aastal (% illegaalsete sigarettide ostjatest)

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Pole oluline	Ei oska öelda
Illegaalsed sigaretid on odavamad	82	14	3	1
Illegaalsed sigaretid on kergesti kättesaadavad	21	37	33	9
Mark, mida tarbitakse, pole legaalselt saadaval	20	20	50	10

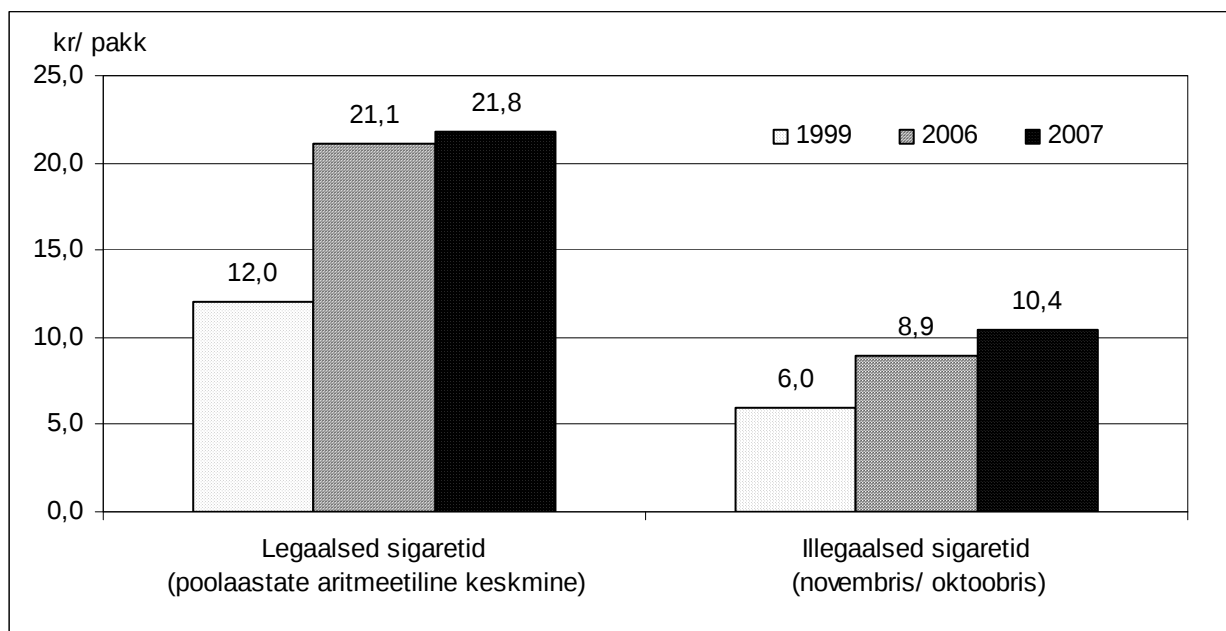
Eelnevast järeldus, et enamasti on legaalse ja illegaalse sigarettide hinnavahe salaturu leviku määravaks faktoriks. Kuna tubakatoodetele rakendatakse aktsiisimaksu, siis sellest tulenevalt on legaalse sigarettide hind oluliselt kõrgem, lisaks tuleb legaalselt toodetelt tasuda ka käibemaks. Riigimaksudest kõrvalehoidmine võimaldab müüjatel pakkuda kaupa odavamalt ning teenida maksmata maksude arvel kasumit.

Joonisel 3.2 toodud hinnavõrdlusest² nähtub, et legaalse sigarettide hind tõusis 2007. aastal vähesel määral, samas kui illegaalse sigarettide hind kasvas 17%. See on muutnud legaalse ja illegaalse sigarettide omavahelise hinnaerinevuse väiksemaks. 1990ndate lõpus olid illegaalsed sigaretid keskmiselt kaks korda odavamad kui legaalsed, perioodil 2005-2006 oli hinnaerinevus 2,4-kordne ning 2007. aastal vähenes see 2,1-kordseks.

Euroopa Liidu (EL) liikmena tuleb Eestil harmoneerida tubakatoodete aktsiisipoliitika EL nõuetele vastavaks, üleminekuperiood on aastani 2010. Kuna Eestis on sigarettide aktsiis nõutavast miinimumtasemest madalam, siis tuleb maksumäära tõsta. 2008. aastaks oli

² Legaalse sigarettide hinna aluseks on vabasse ringlusesse lubatud sigarettide maksumärkide statistika. Illegaalse sigarettide hinna aluseks on tarbijaküsitluse andmed.

planeeritud kaks sigarettide aktsiisimäära tõusu³: esimene leidis aset 1. jaanuaril, teine on kavas 1. juulil. Maksutõusude eesmärgiks on kiirendada sigarettide hinnatõusu, mis realiseerub aga viitajaga, kuna importijad on soetanud suured laovarud (vt ptk 4).

Joonis 3.2. Sigarettide keskmine hind

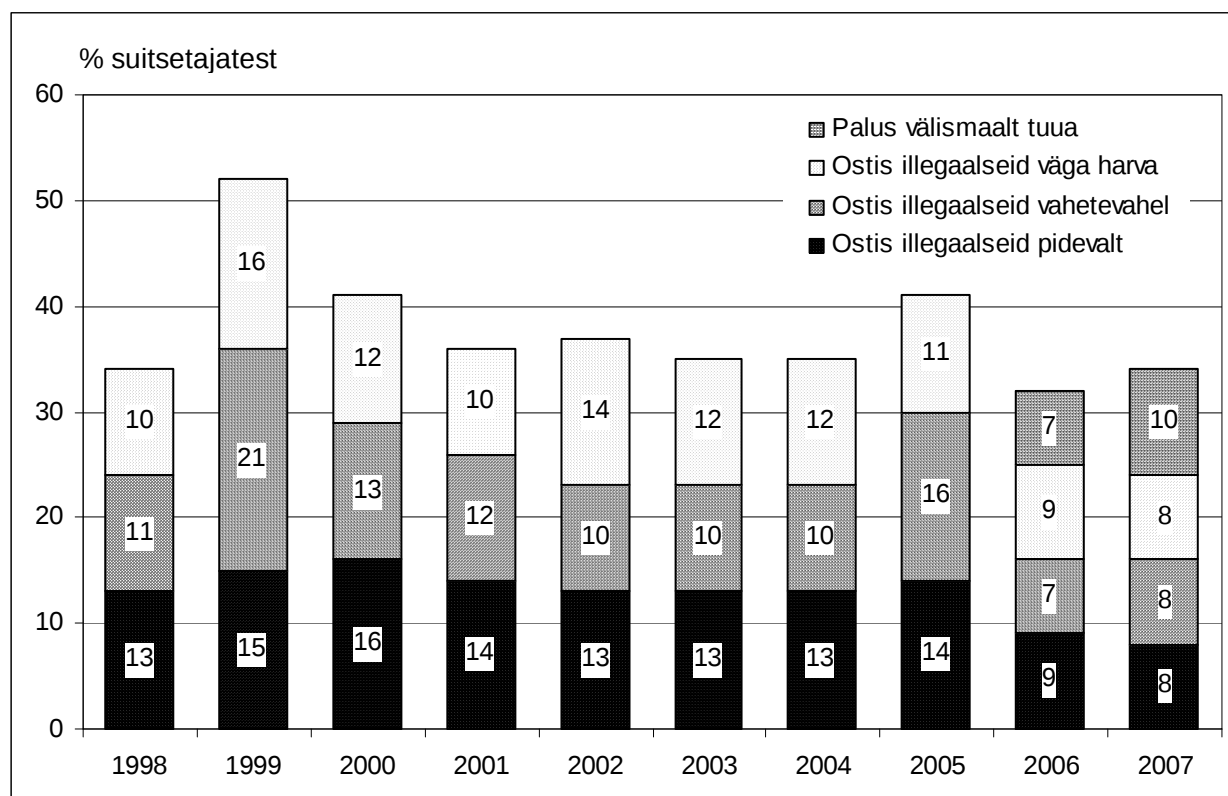
Järgnev illegaalsete sigarettide ostmise ja tarbimise analüüs tugineb suitsetajate hinnangutele oma isiklike kokkupuudete kohta salasigaretidega. Tulemustest järeldub, et enda hinnangul ostis 2007. aastal salasigarette 24% suitsetajatest (vt tabel 3.4), seejuures ostis võrdselt 8% suitsetajatest neid pidevalt, vahetevahel või väga harva. Samas on illegaalsete sigarettide ostjate osakaal tegelikkuses suurem nende arvel, kes enda hinnangul salasigarette ei otnud ja ei tarbinud, kuid tegelikkuses palusid teistel neid endale raha eest välismaalt tuua (mis klassifitseerub samuti illegaalseks kaubanduseks). 2006. aastast on EKI metoodikasse sisse viidud muudatus, mis võimaldab nimetatud illegaalse kaubanduse vorme eraldi uurida. Kui võtta arvesse nii illegaalsete sigarettide ostmise (mida suitsetajad ise hindasid illegaalseks tegevuseks) kui tuttavate kaudu sigarettide välismaalt tellimine (mida suitsetajad ise hindasid ekslikult legaalseks tegevuseks), siis kokkuvõttes ostis 2007. aastal illegaalseid sigarette 34% suitsetajatest, seega iga kolmas suitsetaja. Võrreldes 2006. aastaga, on illegaalsete sigarettide suitsetajate osakaal jäänud peaaegu samale tasemele.

³ Fikseeritud määr 1000 sigareti kohta: 275 kr → 360 kr → 500 kr.
Proportsionaalne määr: 26% → 28% → 31% jaehinnast.

Tabel 3.4. Illegaalsete sigarettide teadlik ostmine (% suitsetajatest)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Ostis pidevalt	13	15	16	14	13	13	13	14	9	8
Ostis vahetevahel	11	21	13	12	10	10	10	16	7	8
Ostis väga harva	10	16	12	10	14	12	12	11	9	8
Ei ostnud	66	48	59	64	63	65	65	59	75	76
Kokku	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Joonisel 3.3 toodud aegreast on näha, et salasigarettide ostjate osakaal oli kõige suurem 1990ndate lõpus, mil neid ostsid pooled suitsetajad. 2000ndatel sigarettide illegaalne kaubandus mõnevõrra vähenes (peamiselt mõnikord või harva salakaupa ostnute arvel). Perioodil 2006-2007 oli teadlikult illegaalseid sigarette ostvate suitsetajate osakaal viimase 10 aasta madalaim. Piirkondlikult on sigarettide illegaalne kaubandus kõige rohkem levinud Kirde-Eestis. Illegaalsete sigarettide ostjaid on rohkem väiksema sissetulekuga suitsetajate seas, mitte-eestlaste, meeste ning madalama haridusega suitsetajate hulgas (täiendavalt vt lisa 2.2).

Joonis 3.3. Illegaalsete sigarettide ostmine

Peamiselt on illegaalselt müüdud sigaretipakkidel olnud teise riigi maksumärk: märkis 86% illegaalsete sigarettide ostjatest. Seejuures oli valdavalt tegemist Venemaa maksumärgiga (83%-l juhtudel) ning vähemal määral teiste riikide maksumärkidega. Samas märkis 9% illegaalsete

sigarettide suitsetajatest, et nende ostetud sigaretipakkidel polnud üldse maksumärki ning 1% hinnangul oli tegemist võltsitud Eesti maksumärgiga.

Küsitlusel hindasid salakaubaga kokkupuuteid omavad suitsetajad ka illegaalsete sigarettide osakaalu oma sigarettide kogutarbimises ning tulemustest järeldub, et keskmiselt 47% nende poolt suitsetatud sigarettidest olid 2007. aastal ostetud salakaubana (nende suitsetajate arvestuses, kes ise märkisid, et on ostnud salakaupa). Seejuures selgus küsitlusel, et sarnaselt 2006. aastale tarbis iga neljas salasigaretide suitsetaja ainult illegaalseid sigarette. Nende suitsetajate hulgas, kes enda hinnangul 2007. aastal salakaupa ei ostnud, kuid palusid tuttavatel sigarette välismaalt tuua, moodustasid välismaalt toodud sigaretid 40% tarbimisest.

Tabelis 3.5 on toodud illegaalsete sigarettide tarbimise osakaalu aegrida sigarettide kogutarbimisest, mis on eelnevaid hinnanguid arvesse võttes ümber arvestatud kõigi suitsetajate suhtes. See tähendab, et illegaalsete sigarettide suitsetajate ning välismaalt sigarette tellivate suitsetajate hinnangutele tuginedes olid 2007. aastal keskmiselt 15% kõikidest suitsetajate poolt suitsetatud sigarettidest illegaalsed. Võrreldes antud näitajat eelnevate aastatega, saab öelda, et illegaalsete sigarettide osakaal kogutarbimises oli perioodil 2006-2007 madalaimal tasemel.

Tabel 3.5. Illegaalsete sigarettide tarbimise osakaal sigarettide kogutarbimises
(ümberarvestus kõigi suitsetajate suhtes)

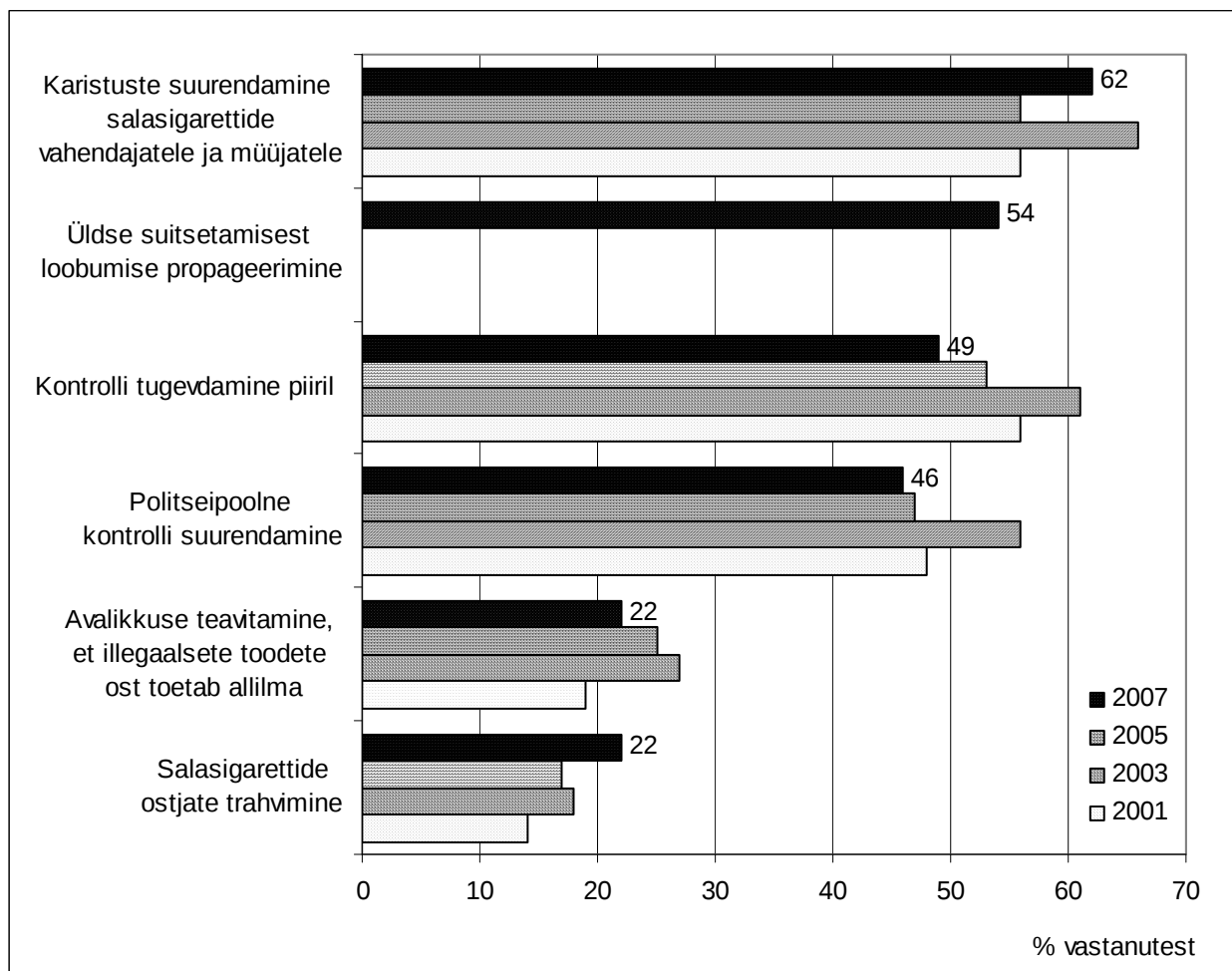
1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
27%	21%	19%	19%	19%	17%	22%	15%	15%

Illegaalsete sigarettide turuosa ja selle muutuste kohta on kokkuvõtlikud järeldused tehtud 4. peatükis.

3.3. Sigarettide illegaalse kaubanduse piiramise meetmed

Eesti elanikud peavad vajalikuks sigarettide illegaalse kaubanduse piiramist; sellisel arvamusel, et mitte midagi ei oleks vaja teha, oli vaid 3% vastanutest. Järgnevalt on välja toodud, milliseid abinõusid hinnatakse efektiivseimateks. Joonisel 3.4 toodud hinnangutest nähtub, et kõige vajalikuma meetmena nimetasid elanikud karistuste karmistamist illegaalsete sigarettide vahendajatele ja müüjatele (enim märkisid kõrgema sissetuleku ja haridusega inimesed, Lääne-Eesti elanikud, alla 30-aastased, naised ja eestlased). Antud meede on olnud pingerea eesotsas ka varasematel aastatel. Teise olulise abinõuna nimetati suitsetamisest loobumise propageerimist ning terviseprogrammide läbiviimist. Antud meetme kohta eraldi küsiti elanike arvamust esmakordselt 2006. aastal, varasematel aastatel on seda märgitud lisaettepanekuna, et

salasigaretide tarbimise vähendamisele aitaks kaasa suitsetamise üldine vähendamine (ulatuslikum teavitustöö suitsetamise kahjulikkusest, loobumist toetavate meetmete tõhustamine jne). Sarnaselt varasematele aastatele märkisid erinevate piirangute vajadust regionaalselt kõige vähem Kirde-Eesti elanikud, samas pooldasid nad teistest enam üldist suitsetamisest loobumise propageerimist ja seda toetavaid meetmeid. Kolmandaks nähakse olulist mõju ka kontrolli intensiivistamisel piiril ja politsei poolt (piirkondlikult soovitasid enim Kesk-Eesti elanikud), samas märgiti seda 2007. aastal vähem kui varasemalt. Vähem pooldatakse elanike seas seda, et riik hakkaks avalikkust rohkem teavitama illegaalsete sigarettide ostmise ja allilma toetamise vahelistest seostest ning illegaalsete sigarettide ostjaid trahvima.

Joonis 3.4. Sigarettide illegaalse kaubanduse piiramise meetmed

Lisaettepanekuna märgiti enim seda, et legaalse sigarettide hinda võiks alandada läbi väiksema aktsiisimaksu. Arvestades sellega, et Eestis on sigarettide aktsiis Euroopa Liidu miinimumnõudest madalam ning 2010. aastaks on see vaja viia vastavusse, siis ei ole aktsiisimäära alandamine realselt teostatav ettepanek.

4. ILLEGAALSETE SIGARETTIDE OSAKAAL SIGARETTITURUL

Illegaalsete sigarettide osakaalu leidmiseks üldises sigarettide tarbimises oli eelnevates peatükkides analüüsitud Eesti elanike eksperthinnanguid ning nende isiklikke kokkupuuteid illegaalsete sigarettidega. Järgnevalt on tehtud hinnangute võrdlus ning esitatud kokkuvõtlikud tulemused.

Elanike eksperthinnangute alusel oli illegaalsete toodete osakaaluks 30% sigarettide kogutarbimisest ja suitsetajate oma tarbimiskäitumise hinnangu alusel 15%. Seega erinevad hinnangud kahekordselt. Erinevate meetoditega leitud keskmised on mõjutatud mitmetest teguritest. Eksperthinnanguid mõjutab nii inimeste endi käitumine, igapäevaelust kogunev informatsioon, meedia kui ka asjaolu, et tegu on raskelt hinnatava küsimusega. Eksperthinnangutes hindavad inimesed elanikkonna üldist käitumist ning eksperthinnangud on enamasti ülehinnatud. Antud juhul on võimendavaks asjaoluks see, et suitsetamine on tervisele kahjulik ning juba seetõttu halb harjumus, samuti on halvustatav illegaalse kauba tarbimine. Samal põhjusel on hinnang enda käitumisele üldjuhul alahinnatud. Inimesed püüavad vähendada ning varjata oma sigarettide tarbimise näitajaid. Seejuures ei pruugi see alati olla tahtlik, enda käitumist püütakse alateadlikult näidata heast küljest ja paremana, kui see tegelikult on.

EKI hinnangul moodustasid 2007. aastal illegaalsed sigarettid 20-25% üldisest sigarettide siseturu mahust (mis on võrdsustatud kodumaise tarbimisega). Varasemate aastate hinnangud ning illegaalsete sigarettide turgu iseloomustavad näitajad on toodud tabelis 4.1.

Legaalsete sigarettide kaubanduse andmed tuginevad Statistikaameti väliskaubanduse andmetele, kuna kohalik tubakatööstus puudub alates 1996. aastast. Analüüsis on võetud arvesse, et 2007. aastal ei läinud kõik imporditud sigarettid vabasse ringlusesse, EKI hinnangul olid importijatel soetatud ca 9-kuulised laovarud⁴, mis realiseeritakse 2008. aastal. Legaalseid sigarette müüdi 2007. aastal 2,33 miljardit tükki ning töös on eeldatud, et sarnaselt varasematele aastatele moodustas turistide poolt ostetud ja riigist välja viidud sigarettide kogus sigarettide legaalsest kaubandusest hinnanguliselt ca 10%. Sigarettide illegaalse kaubanduse absoluutmahu väljaselgitamiseks on kasutatud legaalsete sigarettide kodumaist tarbimist, st turistide ostud on legaalsest müügist maha arvatud.

⁴ Laovarud ei sisaldu legaalsete sigarettide siseturu müügis, 2007. aastal soetatud laovarud arvestatakse 2008. aasta müügi hulka. Samasugune arvestus on tehtud 2006. ja 2005. aasta kohta, mil EKI hinnangul olid sigarettide importijad soetanud mõlemal aastal ca 3-kuulised laovarud, mis realiseeriti aruandeaastale järgneval aastal.

Tabel 4.1. Sigarettide illegaalse kaubanduse maht ja arvestuslik maksutulukaotus

Näitaja	Ühik	1999 ⁵	2000 ⁵	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Legaalsete sigarettide müük siseturul (sh turistide ostud)	mld sigaretti	2,25	1,94	1,94	2,29	2,33	2,04	1,95	2,34	2,33
Illegaalse kaubanduse osakaal siseturul	%	33	30	28	22-25	22-25	22-25	25-30	20-25	20-25
Sigarettide illegaalse kaubanduse keskmine maht	mld sigaretti	1,11	0,83	0,68	0,64	0,64	0,56	0,67	0,61	0,53-0,70
	mln krooni	333	271	238	228	248	267	296	273	273-364
Riigieelarvesse laekumata aktsiis	mln krooni	277	229	205	191	226	234	311	290	293
Riigieelarvesse laekumata käibemaks	mln krooni	110	90	80	72	82	86	103	94	102

Illegaalsed sigaretid moodustasid 1990ndate lõpus kolmandiku Eesti elanike poolt tarbitud sigarettidest ning 2000ndatel nende osakaal vähenes. Perioodil 2002-2004 püsis salakaubandus üldjoontes ühel tasemel, 2005. aastal salaturu osakaal mõnevõrra suurenes, 2006. aastal taas vähenes, jäädes 2007. aastal samale tasemele. Eestis müüdi 2007. aastal hinnanguliselt 0,53-0,70 miljardit salasigaretti, millede käive oli 273-364 miljonit krooni.

Sigarettide illegaalne kaubandus tähendab tasumata käibemaksu ja aktsiisi arvel riigieelarvesse mittelaekuvaid maksusummasid (tubakaaktsiisist laekus 2007. aastal riigieelarvesse 1,5 miljardit krooni). Kui illegaalselt ostetud sigarettidelt oleks tasutud aktsiis (keskmiselt 11,2 kr paki kohta) ja 18%-line käibemaks, siis oleks riik saanud hinnanguliselt ca 395 miljonit krooni täiendavat maksutululu⁶.

⁵ Eestis legaalselt soetatud ja reisijate poolt riigist välja viidud sigarettide statistika puudumise tõttu võivad illegaalse turu maht ja maksutulukaotused olla ülehinnatud välismaaga seotud ostude osakaalu võrra legaalsest sigaretiturust.

⁶ Laekumata maksusummade arvestuse aluseks on võetud illegaalsete sigarettide turu osakaalu vahemikhinnangu alampiir.

KOKKUVÕTE

Eestis suitsetab 31% täiskasvanutest ning illegaalseid sigarette ostis 2007. aastal 34% suitsetajatest. Teadlikult ostis illegaalseid sigarette 24% suitsetajatest ning 10% suitsetajatest osales illegaalses kaubanduses enda teadmata. Need on suitsetajad, kes enda hinnangul ostavad vaid legaalseid tooteid, kuid samas paluvad teisi tuua endale sigarette välismaalt ning antud rahalise tehingu näol on samuti tegemist varimajandusega.

Regionaalselt on illegaalsete sigarettide kaubandus sarnaselt varasematele aastatele enim levinud Kirde-Eestis. Illegaalsete sigarettide ostjaid on rohkem väiksema sissetulekuga suitsetajate seas, mitte-eestlaste, meeste ning madalama haridusega suitsetajate hulgas. Odavam hind on tarbijatele peamiseks ajendiks salasigaretide ostmisel, legaalse ja illegaalsete sigarettide hinnaerinevus oli 2007. aastal 2,1-kordne. Peamiselt müüakse salasigarette käest kätte tänaval ning müüja kodus, kuid 2006. aastaga võrreldes on ostukohana vähenenud müüja kodu osatähtsus ning aktiveerunud turumüük.

Sigaretide illegaalse kaubanduse maht jäi 2007. aastal 2006. aasta tasemele, illegaalsete sigarettide osakaal kogu sigaretiturust oli EKI hinnangul 20-25%. Koguseliselt tähendab see, et 2007. aastal müüdi 0,53-0,70 miljardit salasigaretti, millede maksumus oli 273-364 miljonit krooni. Illegaalse kaubanduse tõttu jäi riigil 2007. aastal arvestuslikult saamata ca 395 miljonit krooni aktsiisi- ja käibemaksutulu.

Elanike hinnangul on vaja illegaalse kaubanduse piiramiseks rakendada meetmeid, seejuures kõige efektiivsemaks abinõuks hinnati küsitlusel karistuste karmistamist illegaalsete sigarettide vahendajatele ja müüjatele. Teise olulise abinõuna nimetati suitsetamisest loobumise propageerimist ning terviseprogrammide läbiviimist (st ulatuslikku teavitustööd suitsetamise kahjulikkuse kohta, loobumist toetavate meetmete tõhustamist jne). Kolmandaks arvati mõju olevat ka kontrolli intensiivistamisel piiril ja politsei poolt, samas märgiti seda 2007. aastal vähem kui varasemalt.

KÜSITLUSTULEMUSTE PROTSENTJAOTUSED

KAS TEIE SUITSETATE? (% vastanutest)

Ei suitseta üldse	69	
Suitsetan väga harva (mitte iga päev)	6	
Suitsetan iga päev	25	keskmiselt 15 sigaretti päevas

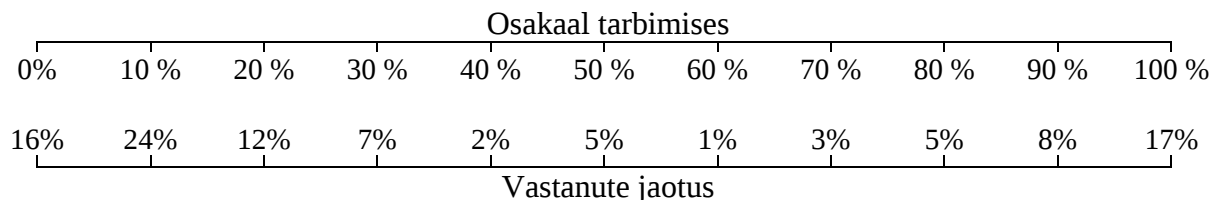
KUI TE SUITSETATE, SIIS KAS MURETSETE ENDALE SIGARETTE TAGAVARAKS?
(% suitsetajatest)

Oman pidevalt varu	20
Muretsen mõnikord varuks	41
Ei muretse varuks	39

KAS TE OLETE 2007. AASTAL OSTNUD ENDALE VÄLISMAALT SIGARETTE VÕI
PALUNUD NEID ENDALE VÄLISMAALT TUUA? (% suitsetajatest, märgitud mitu vastust)

Ostsin endale ise välismaalt sigarette	27	millistest riikidest?	<i>toodud aruandes</i>
Palusin endale välismaalt sigarette tuua	23	millistest riikidest?	
Ei ostnud ise välismaalt ega palunud tuua	58		

KUI TE OLETE OSTNUD VÄLISMAALT SIGARETTE VÕI PALUNUD NEID ENDALE
TUUA, SIIS MILLISE OSA MOODUSTASID VÄLISMAALT PÄRIT SIGARETID TEIE
SIGARETTIDE KOGUTARBIMISEST 2007. AASTA NOVEMBRIS?

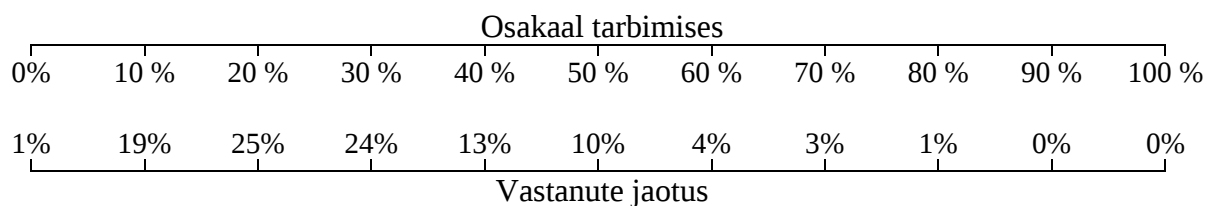

SALASIGARETTIDE KAUBANDUS EESTIS

KAS TEIE TUTVUSRINGKONNAS ON INIMESI, KES OSTAVAD SALASIGARETTE?
(% vastanutest)

Jah, tean paljusid	13
Jah, tean mõnesid	26
Ei tea kedagi	46
Ei oska öelda	15

KUI SUUREKS TE HINDATE SALASIGARETTIDE OSA EESTI ELANIKE ÜLDISES
SIGARETTIDE TARBIMISES?

MILLISED ON TEIE ARVATES SALASIGARETTIDE PEAMISED MÜÜGIKOHAD?

(% vastanutest, märgitud mitu vastust)

Käest kätte (tänaval)	54
Turud	55
Kauplused, kioskid	8
Baarid, restoranid	2
Müüja kodu	48
Muu koht	1
Ei oska öelda	14

KAS TEIE ISIKLIKULT TEATE MÕNDA PIDEVALT TEGUTSEVAT SALASIGARETTIDE MÜÜGIKOHTA VÕI MÜÜJAT? (% vastanutest)

Jah	21
Ei	79

KUST OLETE SAANUD SALASIGARETTIDE KAUBANDUSE KOHTA INFORMATSIOONI?

(% vastanutest, märgitud mitu vastust)

Oma kogemusest (olen müümist näinud või ise ostnud)	20
Sugulaste, sõprade, tuttavate käest kuulnud	44
Meediast saanud (TV, raadio, ajalehed, ajakirjad, Internet)	35
Mujalt	0
Ei oska öelda	18

MIDA TULEKS TEIE ARVATES TEHA SALASIGARETTIDEGA VÕITLEMISEKS?

(% vastanutest, märgitud mitu vastust)

Suurendada karistusi salasigarettide vahendajatele ja müüjatele	62
Trahvida salasigarettide ostjaid	22
Politseil suurendada kontrolli	46
Tugevdada kontrolli piiril	49
Rohkem selgitada avalikkusele, et salasigarettide ostmisega toetatakse allilma	22
Propageerida üldse suitsetamisest loobumist, viia läbi terviseprogramme	54
Mitte midagi ei tuleks teha	3
Muu	4

KOKKUPUUTED SALASIGARETTIDEGA

KAS TE ISE OLETE 2007. AASTAL OSTNUD SALASIGARETTE? (% suitsetajatest)

Ei ole ostnud	76
Ostsin väga harva	8
Ostsin vahetevahel	8
Ostsin pidevalt	8

KUI TE EI OSTNUD 2007. AASTAL SALASIGARETTE, SIIS KUI OLULISED ON TEIE JAOKS JÄRGMISED PÕHJUSED? (% legaalseid sigarettide eelistajatest)

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ei ole oluline	Ei oska öelda
Majanduslik olukord võimaldab osta legaalseid sigarette	54	26	18	2
Peaaegu endast lugu ja põhimõtteliselt ei osta salasigarette	67	14	16	3
Minu sõprusringkond suhtuks sellesse halvustavalt	18	15	52	15
Salasigarette pole kerge saada	7	17	43	33
Salasigaretid võivad olla tervisele ohtlikud	45	22	16	17
Salasigaretide kvaliteet on halb	54	18	10	18
Salasigaretide ostmisega rikuksin seadust	34	29	30	7
Salasigaretide ostmisega toetaksin allilma	38	24	23	15
Muu	1			

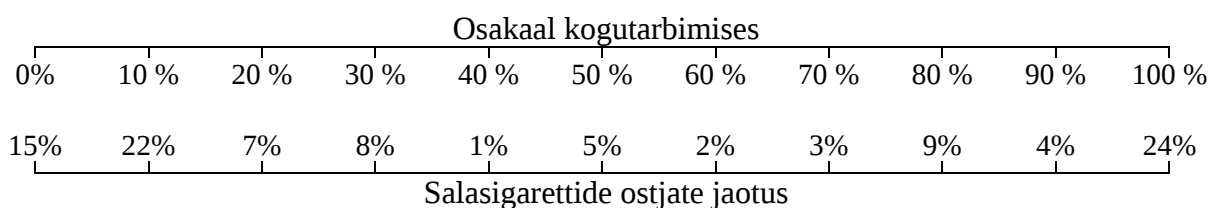
KUI TE OSTSITE 2007. AASTAL SALASIGARETTE, SIIS KUI OLULISED ON TEIE JAOKS JÄRGMISED PÕHJUSED? (% salasigaretide ostjatest)

	Väga oluline	Mõnevõrra oluline	Ei ole oluline	Ei oska öelda
Salasigaretid on odavamad	82	14	3	1
Salasigaretid on minu jaoks kergesti kättesaadavad	21	37	33	9
Mark, mida tarbin, pole legaalselt saadaval	20	20	50	10
Muu	7			

PALUN MÄRKIGE, KUI PALJU JA MILLISE HINNAGA TE OSTSITE 2007. AASTA NOVEMBRIS SALASIGARETTE? (% salasigaretide ostjatest)

Ostsin	85	keskmiselt 38 pakki hinnaga 10,4 kr pakk
Ei ostnud	15	

MILLISE OSA MOODUSTASID SALASIGARETTID TEIE SIGARETTIDE KOGUTARBIMISEST 2007. AASTA NOVEMBRIS?

MILLISEID SALASIGARETTIDE MARKE TE KÕIGE ROHKEM OSTATE?

Peamised: *More, L&M, Bond*

MILLINE MAKSUMÄRK ON OLNUD TEIE POOLT 2007. AASTAL OSTETUD SALASIGARETTIDE PAKKIDEL? (% salasigaretide ostjatest, märgitud mitu vastust)

Võltsitud Eesti maksumärk	1	
Teise riigi maksumärk (mitte Eesti)	86	millise riigi? toodud aruandes
Maksumärki polegi olnud	9	

KUST TE TAVALISELT SALASIGARETTE OSTATE?

(% salasigaretide ostjatest, märgitud mitu vastust)

Käest kätte (tänavalt)	51
Turult	25
Kauplustest, kioskitest	5
Baaridest, restoranidest	2
Müüja kodust	30
Mujalt	8

KUIDAS MUUTUS TEIE JAOKS SALASIGARETTIDE KÄTTESAADAVUS

2007. AASTA JOOKSUL? (% salasigaretide ostjatest)

Muutus kergemaks	3
Jäi samaks	63
Muutus raskemaks	21
Ei oska öelda	13

KÜSITLUSTULEMUSTE PROTSENTJAOTUSED SOTSIAAL-DEMOGRAAFILISTE GRUPPIDE LÕIKES

Elanike suitsetamisharjumused

(% vastanutest)

		Ei suitseta üldse	Suitsetab väga harva	Suitsetab iga päev
Keskmiselt		69	6	25
Region	Põhja-Eesti	67	6	27
	Kesk-Eesti	74	5	21
	Kirde-Eesti	61	6	33
	Lääne-Eesti	76	6	18
	Lõuna-Eesti	74	4	22
Elukoht	Tallinn	66	7	27
	suured linnad	69	5	26
	väikelinnad	76	7	17
	maa-asulad	69	4	27
Rahvus	eestlased	73	5	22
	mitte-eestlased	62	6	32
Vanus	18 - 29 aastased	61	8	31
	30 - 49 aastased	65	6	29
	50 - 64 aastased	75	5	20
	65 - 74 aastased	88	1	11
Sugu	naised	78	6	16
	mehed	60	5	35
Haridus	alg-, põhiharidus	55	2	43
	keskharidus	65	5	30
	kõrgharidus	83	6	11
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	alla 2001 kr	53	6	41
	2001- 4000 kr	73	4	23
	4001- 6000 kr	70	6	24
	6001- 8000 kr	68	6	26
	üle 8000 kr	70	7	23

Illegaalsete sigarettide ostmine 2007. aastal

(% suitsetajatest)

		Ei ostnud	Ostis väga harva	Ostis vahetevahel	Ostis pidevalt
Keskmiselt		76	8	8	8
Regioon	Põhja-Eesti	85	7	6	2
	Kesk-Eesti	63	22	12	3
	Kirde-Eesti	52	7	13	28
	Lääne-Eesti	86	3	7	4
	Lõuna-Eesti	75	7	10	8
Elukoht	Tallinn	89	4	6	1
	suured linnad	58	7	15	20
	väikelinnad	69	12	12	7
	maa-asulad	76	9	5	10
Rahvus	eestlased	85	6	5	4
	mitte-eestlased	62	10	14	14
Vanus	18 - 29 aastased	74	6	11	9
	30 - 49 aastased	76	10	7	7
	50 - 64 aastased	79	6	7	8
	65 - 74 aastased	63	5	13	19
Sugu	naised	86	4	3	7
	mehed	69	10	12	9
Haridus	alg-, põhiharidus	71	9	10	10
	keskharidus	73	9	10	8
	kõrgharidus	91	0	2	7
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	alla 2001 kr	36	14	17	33
	2001- 4000 kr	69	11	12	8
	4001- 6000 kr	79	2	11	8
	6001- 8000 kr	86	10	2	2
	üle 8000 kr	88	4	3	5

Pidevalt tegutseva illegaalsete sigarettide müügikoha/ müüja teadmine
(% vastanutest)

		Teab	Ei tea
Keskmiselt		21	79
Regioon	Põhja-Eesti	19	81
	Kesk-Eesti	19	81
	Kirde-Eesti	41	59
	Lääne-Eesti	13	87
	Lõuna-Eesti	19	81
Elukoht	Tallinn	20	80
	suured linnad	28	72
	väikelinnad	19	81
	maa-asulad	20	80
Rahvus	eestlased	15	85
	mitte-eestlased	34	66
Vanus	18 - 29 aastased	20	80
	30 - 49 aastased	22	78
	50 - 64 aastased	23	77
	65 - 74 aastased	19	81
Sugu	naised	19	81
	mehed	24	76
Haridus	alg-, põhiharidus	14	86
	keskharidus	25	75
	kõrgharidus	17	83
Netosissetulek leibkonnaliikme kohta kuus	alla 2001 kr	48	52
	2001- 4000 kr	23	77
	4001- 6000 kr	22	78
	6001- 8000 kr	17	83
	üle 8000 kr	17	83

KÜSITLETUD KOGUMI ISELOOMUSTUS

Uurimistöö tugineb 1257 Eesti elaniku kirjalikule küsitlusele (teostatud 2007. a detsembris). Küsitletud kuuluvad EKI tarbijate paneeli koosseisu ning esindavad läbilõiget Eesti elanikest soo, vanuse (18-74 eluaastat), rahvuse, regiooni, elukoha, hariduse ja netosissetuleku (leibkonnaliikme kohta kuus) järgi. Representatiivsuse tagamiseks on tulemused vanuse, soo, ja rahvuse järgi kaalutud.

Regiooni järgi⁷:

Põhja-Eesti	43%
Kesk-Eesti	9%
Kirde-Eesti	14%
Lääne-Eesti	12%
Lõuna-Eesti	22%

Vanuse järgi:

18 - 29 aastased	25%
30 - 49 aastased	38%
50 - 64 aastased	24%
65 - 74 aastased	13%

Elukoha järgi:

Tallinn	33%
suured linnad ⁸	20%
väikelinnad	18%
maa-asulad	29%

Soo järgi:

naised	52%
mehed	48%

Hariduse järgi:

alg- ja põhiharidus	9%
keskharidus (k.a keskeriharidus)	59%
kõrgharidus (k.a magister, doktor)	32%

Rahvuse järgi:

eestlased	68%
mitte-eestlased	32%

Netosissetuleku järgi

(leibkonnaliikme kohta kuus):

alla 2001 kr	6%
2001- 4000 kr	30%
4001- 6000 kr	24%
6001- 8000 kr	18%
üle 8000 kr	22%

⁷ Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 2001. aasta määrusega nr 126 kinnitatud Eesti piirkondlike üksuste statistilise klassifikaatori 3. tasemel esitatud maakondade grupid:
Põhja-Eesti: Harju maakond (sh Tallinn)
Kesk-Eesti: Järva, Lääne-Viru ja Rapla maakond
Kirde-Eesti: Ida-Viru maakond
Lääne-Eesti: Hiiu, Lääne, Pärnu ja Saare maakond
Lõuna-Eesti: Jõgeva, Põlva, Tartu, Valga, Viljandi ja Võru maakond

⁸ Tartu, Narva, Pärnu, Kohtla-Järve ja Jõhvi